

ISSN 2524-2369 (Print)
ISSN 2524-2377 (Online)

МОВАЗНАЎСТВА
LINGUISTICS

УДК 811.161.3'366 (045)
<https://doi.org/10.29235/2524-2369-2018-63-3-329-337>

Поступила в редакцию 09.01.2018
Received 09.01.2018

А. В. Семянькевіч

Мінскі дзяржаўны лінгвістычны ўніверсітэт, Мінск, Беларусь

**БЕЛАРУСКІЯ НАЗОЎНІКІ *PLURALIA TANTUM* ЯК ДЫНАМІЧНЫ
ЛЕКСІКА-ГРАМАТЫЧНЫ КЛАС СУБСТАНТЫЎНАЙ ЛЕКСІКІ**

Анотацыя. Исследуются белорусские существительные *pluralia tantum* в динамическом аспекте. Во введении обосновывается положение о том, что этот субстантивный класс лексики является типологической чертой грамматической системы белорусского языка, поэтому целесообразным является изучение путей, по которым идут динамические изменения в этом классе. Исследование проведено на материале лексикографических источников. Изменения в лексическом составе белорусских существительных *pluralia tantum* структурированы по следующим параметрам: архаизация, неологизация, лексиколизация. Параллельно анализируется стилистическая стратификация исследуемых единиц, поскольку она значительно влияет на функциональную ориентированность плуратива в языке. В заключении статьи делается вывод о том, что белорусские существительные *pluralia tantum* являются стабильным и перспективным лексико-грамматическим классом, их эволюция носит системный характер, обусловленный закономерностями развития грамматической и лексической систем белорусского языка, но степень стабильности и динамичности в разных тематических группах не одинакова.

Ключевые слова: существительные *pluralia tantum*, плуративы, архаизмы, историзмы, неологизмы, заимствования, лексиколизация числовых форм, языковая динамика

Для цитирования: Семянькевіч, А. В. Беларускія назоўнікі *pluralia tantum* як дынамічны лексіка-граматычны клас субстантыўнай лексікі / А. В. Семянькевіч // Вест. Нац. акад. навук Беларусі. Сер. гуманіт. навук. – 2018. –Т. 63, № 3. – С. 329–337. <https://doi.org/10.29235/2524-2369-2018-63-3-329-337>

O. V. Semenkevich

Minsk State Linguistic University, Minsk, Belarus

**BELARUSIAN *PLURALIA TANTUM* NOUNS AS DYNAMIC CLASS OF LEXICAL
AND GRAMMATICAL SUBSTANTIVE VOCABULARY**

Abstract. The article studies Belarusian *pluralia tantum* nouns in the dynamic aspect. The introduction proves that the ways used to explore dynamic changes in this class are relevant. The vocabulary changes of Belarusian *pluralia tantum* nouns are structured according to the following parameters: archaization, neologization, lexicalization. The study looks into the stylistic stratification of the units under analysis as well, since it has a great impact on the way a word functions in the language. The study is based on lexicographic materials. The conclusion deduces that Belarusian *pluralia tantum* nouns are a stable and perspective lexical and grammatical class, evolve systemically in accordance with the development patterns of Belarusian vocabulary and grammar, but the degree of stability and dynamism varies in different thematic groups.

Keywords: *pluralia tantum* nouns, pluratives, archaic words, historical words, neologisms, borrowings, lexicalization of numerical values, language dynamics

For citation. Semenkevich O. V. Belarusian *pluralia tantum* nouns as dynamic class of lexical and grammatical substantive vocabulary. *Vesti Natsyonal'nai akademii navuk Belarusi. Seryya Humanitarnykh navuk = Proceedings of the National Academy of Sciences of Belarus. Humanitarian Series*, 2018, vol. 63, no. 3, pp. 329–337 (in Belarusian). <https://doi.org/10.29235/2524-2369-2018-63-3-329-337>

Уводзіны. Назоўнікі *pluralia tantum* (далей plt) па-ранейшаму застаюцца актуальным аб'ектам даследавання мовазнаўцаў. Нягледзячы на тое, што марфалагічную катэгорыю ліку можна аднесці да найбольш вывучаных, сучасная лінгвістыка пакуль не прапанавала вычарпальнага і несупярэчлівага вытлумачэння феномена plt. У беларускім мовазнаўстве множналікавыя

назоўнікі ніколі не разглядаліся як асобны лексіка-граматычны клас ні ў дыяхраніі, ні ў сінхраніі. Традыцыя граматычных апісанняў плюратываў у беларусістыцы абмяжоўваецца пералікам іх лексіка-тэматычных груп, аднак такая прэзентацыя недастатковая для асэнсавання іх месца ў катэгарыяльнай сістэме, прычын парадыгматычнай непаўнаты, а таксама іх моўнай перспектывынасці. У рэчышчы фармальна-структуралісцкага падыходу да аналізу граматычных форм праблема *plт* часам разглядалася як з’ява нестандартная, несістэмная і нават анамальная. На думку А. А. Калеснікава, напрыклад, назоўнікі тыпу *сані* “пацярпелі марфалагічную аварыю”, маюць “пустую форму, несумяшчальную з паняццем ліку як меры колькасці і абумоўленую заканамернасцямі мовы як кода, але не структурай інфармацыі” [1, с. 52]. Немагчымасць растлумачыць плюральную аформленасць многіх субстантываў з пазіцыяй дэнатывунай дэтэрмінацыі выклікала палажэнне аб тым, што гэтыя формы наогул “стаяць па-за граматычнай катэгорыяй ліку” [2, с. 391]. Гэты вядомы тэзіс А. А. Рэфармацкага ў беларускім мовазнаўстве падтрымала І. Р. Шкраба: “Форма ліку існуе, але немагчымасць семантычнага проціпастаўлення абазначае адсутнасць катэгорыі ліку” [3, с. 26]. У “анамальнасці дадзенага класа” [1, с. 52] некаторыя лінгвісты бачаць аснову яго рэліктавасці і непрадуктывасці. Напрыклад, А. Н. Собалеў, аналізуючы выпадкі адзіночналікавай аформленасці асобных плюратываў у некадыфікаваным варыянце рускай мовы, выказвае думку аб тым, што “ні фармальных, ні семантычных сістэмна абумоўленых прынцыповых забарон на пабудову словаформ з грамай адз. л. пры так званых назоўніках *plт* у славянскіх мовах і, у прыватнасці, у рускай, не існуе. Цалкам магчымымі ўяўляюцца нават прыватныя славянскія сістэмы, у якіх мадэль *plт* была б шляхам сінгулярызацыі зведзена да мінімуму ці знікла зусім” [4, с. 112]. Аднак нашы назіранні паказваюць, што спосаб “зваротнай дэрывацыі” [4, с. 106] шляхам сінгулярызацыі множналікавых назоўнікаў у беларускай мове не з’яўляецца рэгулярным, а тыя адзінкавыя выпадкі, якія мы знайшлі ў рэгіянальных слоўніках, небяспрэчна можна аднесці да такіх утварэнняў. На нашу думку, гэта факты ўжывання старажытных (першасных) форм адз. л., формы мн. л. якіх пазней лексікалізаваліся і ў літаратурнай мове кадыфікаваліся як *plт*. Функцыянаванне ж такіх форм у мас-тачка-публіцыстычным дыскурсе носіць выразны прагматычна-інтэнцыянальны характар.

Сучасная парадыгма лінгвістычных даследаванняў дазволіла па-новаму асэнсаваць з’яву непаўнаты субстантыўнай парадыгмы. Шматлікія даследаванні кантэкстуальных ужыванняў лікавых форм, зварот да кагнітыўных метадаў апісання граматычных з’яў дапамаглі даць новыя ацэнкі статусу множналікавых назоўнікаў. Граматычныя даследаванні катэгорыі ліку ў дыяхранічным аспекце паказалі, што плюратывы заканамерна прысутнічаюць у мовах, у якіх фарміраванне катэгорыі ліку ішло з апорай на эліптычны плюраль, які вылучае адрозненні элементаў мноства, і адсутнічаюць у мовах, у якіх фарміраванне гэтай катэгорыі пайшло па шляху акцэнтавання тоеснасці элементаў (ампліфікацыйны плюраль). Таму феномен *plт* можна лічыць часткова ўніверсальнай моўнай з’явай [5, с. 185; 6, с. 52–60]. Множналікавыя субстантывы з’яўляюцца тыпалагічнай рысай граматычнай сістэмы і беларускай мовы. Тэарэтычна каштоўным уяўляецца выяўленне тых шляхоў, па якіх ідуць дынамічныя змены ў гэтым класе. Гэта дае магчымасць убачыць заканамерны характар эвалюцыі плюратываў у беларускай мове і іх сістэмную арганізацыю. Змены ў лексічным складзе беларускіх *plт* мы структуравалі па наступных параметрах: архаізацыя, неалагізацыя (утварэнне па ўласных словаўтваральных мадэлях і запазычанні), лексікалізацыя лікавых форм як стабільны спосаб папаўнення гэтага класа на ўсіх этапах функцыянавання мовы. Паралельна мы аналізуем змены ў аб’ёме семантычнай структуры плюратываў, бо ў шматлікіх выпадках намінацыўную форму мн. л. мае толькі адзін (ці некалькі) ЛСВ лексемы. Немалаважным уяўляецца таксама і ўлік дынамікі іх стылістычнай стратыфікацыі, бо яна значна ўплывае на функцыянальную арыентаванасць лексічнай адзінкі ў сістэме мовы. Даследаванне праведзена на матэрыяле лексікаграфічных крыніц, перыядычных выданняў і інтэрнэт-рэсурсаў.

Архаізацыя назоўнікаў *plт*. У лексічным складзе множналікавых назоўнікаў, якія выйшлі з зоны актыўнага ўжывання, вылучаюцца тыя ж лексіка-семантычныя катэгорыі, якія ўласцівы ўсім устарэлым словам – архаізмы і гістарызмы. Уласцівасці архаізмаў, якія знаходзяцца ва ўзаемасувязі з агульнаўжывальнымі сінонімамі ў сучаснай мове, дэтэрмінаруюцца фактарамі лінгвістычнай прыроды, а гістарызмаў – экстралінгвістычнымі. Зменаі ў грамадстве абумоўлена

неактуальнасць наступных плюральнааформленых гістарызмаў: *адработкі* ‘форма найму сялян’ (СУСБМ, 11); *гуслі* ‘музычны інструмент’ (СУСБМ, 30); *зярцалы, латы, поручы* ‘даспехі’ (СУСБМ, 37, 50, 73); *сердзюкі* ‘войска на ўласным утрыманні гетмана’ (САіГ, 475); *турусы* ‘перасовачныя вежы для асады крэпасцей’ (САіГ, 526); *плерэзы* ‘упрыгожанне са страусаваых пер’яў’ (СУСБМ, 72); *фіжмы* ‘каркас з кітовага вуса’ (СУСБМ, 107); *бармы* ‘наплечнікі, упрыгожаныя залатым шывом і каштоўнасцямі’ (ТСБМ, 1, 345); *сарокі* ‘старадаўняя адзінка лічэння футраваых шкурак’ (САіГ, 465); *шпіцрутэны* ‘палкі, якімі білі салдат, злачынцаў, праганяючы іх праз строй’ (СУСБМ, 119); *палаткі (палаці)* ‘насціл з дошак для сну’ (СУСБМ, 64); *шынгельсы* ‘гонта’ (САіГ, 601); *калодкі* ‘драўляныя кайданы, якія надзявалі на ногі, рукі і шыю арыштанта’ (СУСБМ, 40); *прагонныя* ‘павярстовая плата за прагон на паштовых конях’ (СУСБМ, 40); *вавёркі і мыслі* ‘літоўскія грошы’ (САіГ, 86, 344); *купы* ‘грошы ў Старажытнай Русі’ (САіГ, 282); *інсігніі* ‘знешнія знакі магутнасці і ўлады’ (ВСБМ, 395). Да ліку гістарызмаў трэба аднесці і вельмі кампактную лексічную групу плюратываў, якія называюць віды коннага транспарту і яго частак: *даўгушы* (САіГ, 152); *дрожкі* (СУСБМ, 32); *козлы* (СУСБМ, 47); *перакладныя* (САіГ, 403); *запяткі* (ТСБМ, 2, 373); *разваліны (развалкі, развалы)* (ТСБМ, 4, 577); *мажары (маджары)* (ЭСБМ, 6, 155); *раскаты, рагілі, рададулі* (ВСБМ, 851, 830); *кывулі, кручалы* (ЭСБМ, 5, 128, 127). Мяркуем, што гістарызмамі варта лічыць і шматлікую па колькасці адзінак лексічную групу назваў старажытных свят, абрадаў і гульняў, напр.: *русаллі* ‘вясновыя паганскія святкаванні’ (СУСБМ, 81); *уводзіны* ‘увядзенне парадзіхі з дзіцём у царкву’ (СУСБМ, 102); *бабіны* ‘вячэра на хрэсьбінах’ (ЭСБМ, 1, 252); *басюры* ‘гулянка жней за кошт гаспадара’ (ЭСБМ, 1, 327); *калінкі* ‘свята ў гонар маладой, калі яна аказалася нявіннай’ (ЭСБМ, 4, 168); *камаэдзіцы* ‘свята напярэдадні дабравешчання’ (ЭСБМ, 4, 216); *пацалуўкі* ‘дзень на пасхальным тыдні’ (ЭСБМ, 8, 242); *кудзельніцы* ‘вячоркі’ (ЭСБМ, 5, 145); *акцябрыны* ‘савецкі абрад урачыстай рэгістрацыі нованароджаных’ (СУСБМ, 12) і інш.

Прыкладамі ўласна лексічных архаізмаў з’яўляюцца плюратывы *каразі* ‘пакаранне’ (САіГ, 237); *анталаяжы* ‘карункі’ (ЭСБМ, 1, 116); *колты* ‘жаночае ўпрыгожанне’ (САіГ, 266); *персі* ‘грудзі’ (САіГ, 404); *ажаролкі* ‘каралі’ (САіГ, 27); *арцабы* ‘шашкі’ (БРС-1925, 34); *арафамы (арафламы)* ‘парфума, пахкасці’ (САіГ, 40); *кляйноты (кляйноды)* ‘каштоўнасці; рэгаліі, атрыбуты ўлады’ (СУСБМ, 46); *пакоі* ‘раскошныя жылыя памяшканні’ (СУСБМ, 63); *посілкі* ‘падмога’ (САіГ, 413); *скрыпты* ‘паперы, дакументы’ (САіГ, 482); *уды* ‘цела, рукі, ногі’ (САіГ, 529); *уціскі* ‘абдымкі’ (СБН, 671); *палёты* ‘залёты’ (СБН, 460–461); *каліннікі* ‘жалезныя марозы’ (САіГ, 219); *кулкі* ‘гурткі’ (САіГ, 272); *абэцадлы* ‘вучэнне, грамата’ (САіГ, 23); *сернічкі* ‘запалкі’ (САіГ, 475). Зафіксаваны і прыклады лексіка-фанетычных архаізмаў, напр., *абставы* ‘абставіны’ (САіГ, 22); *жораны* ‘жорны’ (САіГ, 181). Значную частку складаюць плюратывы, у якіх архаізаваўся толькі адно (ці некалькі) значэнне. У якасці прыкладаў лексіка-семантычных множналікавых архаізмаў можна назваць *весніцы* ‘плот з варотамі ў канцы вёскі’ (САіГ, 101); *вярыгі* ‘жалезныя ланцугі’ (САіГ, 118); *ладкі* ‘удар лінейкай па далоні як від пакарання вучня’ (СУСБМ, 49); *людзі* ‘служы’ (СУСБМ, 52); *шыямы* ‘карункі’ (САіГ, 590); *нарты* ‘лыжы’ (САіГ, 354); *ножны* ‘пласціны, у якія заціскалася лучына’ (САіГ, 358); *шаты* ‘дарагое адзенне’ (ТСБМ, 5, 359); *церні* ‘калючыя расліны’ (САіГ, 590). Выхаду слова з агульнаўжывальнага лексічнага ядра можа спрыяць яго стылістычная маркіраванасць у сучаснай мове, напр.: *пенаты* ‘родны дом, кут’ (СУСБМ, 70), *цянёты* ‘пастка’ (ТСБМ, 5, 282); *пісьмёны* ‘літары; тое, што напісана’ (ТСБМ, 4, 260). Неабходна адзначыць і патэнцыял множналікавых архаізмаў да рэактывізацыі ў выніку дзеяння пурыстычных тэндэнцый да нацыяналізацыі, якія знаходзяць сваё выражэнне ў імкненні да рэвізіі перыферычнай лексікі і яе нарматыўнай пераацэнкі. Паказальным прыкладам можа служыць лексема *вакацыі*, якая ў слоўніках (САіГ, 87; СУСБМ, 21) прэзентуецца як устарэлае слова, а ў слоўніку (СНіАЛБМ, 18) як актуальнае. Узвальна ўзмацняецца камунікатыўная значнасць і такіх плюратываў, аднесеных у лексікаграфіі да ўстарэлых, як *дачынэнні* (САіГ, 152); *запросіны* (САіГ, 190); *ловы* (САіГ, 303); *любошчы* (САіГ, 308); *варункі* (САіГ, 92); *таргі* (СУСБМ, 99); *пярэбары* (САіГ, 434); *наступствы* (САіГ, 355); *угодкі* (СУСБМ, 102).

Безумоўна, даследуючы пэўную частку лексікону ў аспекце дынамічных змен, недастаткова вызначыць іх характар адносна нейкага аднаго храналагічнага перыяду, як мы гэта зрабілі адносна сённяшняга дня. Важна прааналізаваць гэтыя змены на ўсіх этапах развіцця мовы. Таму вельмі

актуальнымі нам уяўляюцца даследаванні кантэкстуальных ужыванняў лікавых форм у розных храналагічных перыядах. Не менш важным мы лічым і аналіз лексікаграфічнай рэпрэзентацыі назоўнікаў *plт* у дыяхранічным аспекце. Напрыклад, мы прааналізвалі ўсе плюральнааформленыя субстантывы ў “Беларуска-расійскім слоўніку” М. Байкова і С. Некрашэвіча (БРС-1925), беларускамоўны рэестр якога адлюстроўвае тэндэнцыі развіцця лексічнай сістэмы мовы 20-х гг. ХХ ст. Многія плюратывы, зафіксаваныя ў слоўніку, не знайшлі адлюстравання ў сучаснай лексікаграфіі, напр.: *италюгі – мольберт* (351); *боркі – борьба* (47); *візарункі – изображение* (59); *выгрозы – пристрастка* (64); *вымеры – измерение* (67); *дапікі – упрёки* (89); *даручыны – поручение* (90); *забёгі – искательство, происки* (104); *зводы – сплетни* (123); *згадкі – воспоминания* (123); *змовіны – сговор* (128); *лёкі – испуг* (158); *лоні – объятия* (160); *нагледзіны – надсмотр* (177); *падседы – козни* (211); *радашчы – общая радость* (267); *седні – сидни, праздная жизнь* (285); *упады – раболепство, пресмыкательство* (326) і інш. Некаторыя з іх згубілі сваю актуальнасць або былі вузкімі рэгіяналізмамі ўжо падчас стварэння слоўніка. Ацаніць іх тагачасную функцыянальную значнасць можна, толькі зрабіўшы маштабны кантэкстуальны аналіз выданняў гэтага перыяду. Аднак мяркуем, што значная колькасць адлюстраваных у слоўніку *plт* у далейшай лексікаграфічнай практыцы была заменена зрусіфікаванымі лексічнымі адзінкамі ці беларускімі сінонімамі або выцеснена на моўную перыферыю паметамі *абл. і разм.* Сустрэкаюцца ў слоўніку і такія лексемы, якія дэманструюць варыянтнасць лікавага афармлення (напр., *органы м. мн. = орган* (34)) або несупадзенне з граматычным статусам у сучаснай мове (напр., *крата ж. – ограда, решетка* (150)). Такія адзінкі з’яўляюцца каштоўным матэрыялам для аналізу дынамічных працэсаў у сістэме множналікавых назоўнікаў.

Неалагізацыя ў сістэме *plт*. Відавочным доказам моўнай перспектывы класа *plт* у беларускай мове з’яўляюцца множналікавыя субстантывы неалагізмы. Лексікон любой мовы сілкуецца з двюх асноўных крыніц: новаўтварэнняў на базе ўласных рэсурсаў і запазычанняў, аформленых па словаўтваральных і граматычных законах мовы-рэцыпіента. На сучасным этапе развіцця мовы, калі “беларускі лексікон перажывае сапраўдны словатворчы бум” [7, с. 346], актыўна папаўняецца новымі адзінкамі і клас *plт*. Па падліках аўтараў манаграфіі “Дынаміка літаратурнай нормы сучаснай беларускай мовы”, у слоўніках беларускіх лексічных інавацый зафіксавана 45 множналікавых назоўнікаў [7, с. 78]. Большасць з гэтых лексем складаюць запазычанні. Прааналізуем запазычаныя неалагізмы-плюратывы, выбраныя з сучасных слоўнікаў, у аспекце прадметна-тэматычнай тыпалогіі, камунікатыўнай запатрабаванасці і ступені адаптаванасці.

Найбольшую дынаміку выяўляюць запазычанні з канкрэтна-прадметным значэннем. Канкрэтная лексіка ўтварае такія ж актуальныя тэматычныя групы, якія характэрны для ўсіх новых запазычанняў. Найперш гэта назвы страў і прадуктаў харчавання, напр.: *мюслі* (СНСБМ, 232); *прэсервы* (СНСБМ, 290); *равіёлі* (СНСБМ, 295); *хачапуры* (СНіАЛБМ, 76); *пачулі* (СНіАЛБМ, 49); *чытсы* (СНСБМ, 408); *суслі* (СНСБМ, 351); *снэкі* (СНСБМ, 334); *сушы* (СНСБМ, 351); *сушымі* (СНСБМ, 351); *вон-тон* (ТСЗіАЛ, 387); *норы* (ТСЗіАЛ, 389); *сурьмі* (СНіАЛБМ, 87). Большасць пералічаных назоўнікаў марфалагічна не адаптавалася з прычыны фанетычнай экзатычнасці або (і) функцыянальнай неактыўнасці. Сведчаннем гэтага з’яўляецца іх арфаграфічная, акцэнталагічная і граматычная варыянтнасць, якую фіксуюць лексікаграфічныя працы. Граматычная нестабільнасць у той ці іншай ступені з’яўляецца характэрнай рысай усіх запазычанняў, на што ўплывае цэлы спектр фактараў, але ў класе множналікавых субстантываў яна выяўляецца найбольш выразна. Плюральнае лікавае афармленне назваў прадуктаў і страў выклікана дэнататыўнай множнасцю аб’ектаў наймення, пераважным ужываннем у зборна-рэчыўных кантэкстах. Аднак у кантэкстах з указаннем на колькасную ці якасную вызначанасць аб’екта некаторыя з пералічаных назоўнікаў могуць ужывацца ў форме сінтаксічнага адз. л. з ваганнямі формы роду. Уплывае на марфалагічную адаптацыю і нацыянальна-культурны кампанент значэння запазычанага слова. Напрыклад, слоўнікі прэзентуюць лексему *снэкі* як *plт*. Англіійскі назоўнік *snack* мае поўную парадыгму (*snack – snacks*) і абазначае як прадукт для лёгкай закускі, так і сам працэс яго ўжывання. Аднак у розных народаў вельмі розныя прадукты абазначаюцца паняццем *снэкі*. Рухомасць аб’ёму семантыкі гэтага запазычання ў беларускай мове абумоўлена высокай дынамікай інтэграцыйных працэсаў на рынках прадуктаў харчавання і ў сродках камунікацыі. Спачатку *снэкамі* называлі

закусці кшталту чыпсаў, арэшкаў, пап-корну і пад. Плюральная форма назоўніка *снэкі* падтрымлівалася недыскрэтнасцю рэчыўнага рэферэнта. Аднак паступова *снэкамі* сталі называць любыя прадукты, якія ўжываюцца паміж асноўнымі прыёмамі ежы. Дыскрэтны кантэкст стварыў ўмовы для ўжывання гэтага назоўніка і ў форме адз. л.

Другой па колькасці адзінак групай канкрэтных плюральнааформленых новых запазычанняў з'яўляюцца назвы адзення і абутку, напр.: *стыкіні* (СНіАЛБМ; 65); *стрынгі* (СНСБМ; 342); *слаксы* (СНСБМ; 332); *легінсы* (СНСБМ; 202); *капры* (СНСБМ; 176); *батыльёны* (СНСБМ; 176). Гэты пералік варта было б дапоўніць назвамі абутку, якія яшчэ не паспелі трапіць у слоўнікі інавацый (напр., *адзідасы*, *брогі*, *оксфарды*, *дэрбі*, *лоферы*, *эспадрылы*). Назвы абутку лінгвісты адносяць, як правіла, да плюральна арыентаваных субстантываў, аднак нашы назіранні паказваюць, што новыя запазычання не ўжываюцца ў дыстрыбутыўных кантэкстах, бо функцыянальна запатрабаваным з'яўляецца якасны (від абутку) кампанент іх семантычнай структуры. Астатнія канкрэтныя запазычання не ўтвараюць рэгулярных адкрытых для запазычання тэматычных груп: *таро* (СНСБМ, 359); *канзашы* (СНіАЛБМ, 33); *ралеты* (СНСБМ, 298); *нунчакі* (СНСБМ, 245); *гайды* (СНСБМ, 106); *графіці* (СНСБМ, 115); *дрэды* (СНСБМ, 126); *слап-скейты* (разм. *слапы*) (ВСБМ, 923). Нязначную колькасць складаюць адзінкі (прычым выключна англіцызмы) абстрактнай семантыкі, якія называюць рэаліі сацыяльна-палітычнага жыцця грамадства. Як правіла, яны з'яўляюцца варварызмамі, бо маюць сінонімы ў беларускай мове: *медыя* (СНСБМ, 218); *мас-медыя* (*масмедыя*) (СНСБМ, 215); *праймерыз*, *кукі* (ТСЗіАЛ, 397). Значна пашырылася ў апошнія два дзесяцігоддзі кола плюратываў з запазычанымі прэфіксіднымі элементамі, напр.: *анты-* (*антылюдзі*); *відэа-* (*відэаданя*); *квазі-* (*квазігрошы*); *еўра-* (*еўравыбары*); *мета-* (*метаведы*); *метэа-* (*метэаданя*, *метэаўмовы*); *міні-* (*міні-лыжы*, *міні-шорты*); *мікра-* (*мікрашаль*); *мульти-* (*мультимедыя*); *тэле-* (*тэледабаты*); *тэрма-* (*тэрмабігудзі*); *нана-* (*нанамеры*); *супер-* (*супермультивітаміны*); *анлайн-* (*анлайн-матэрыялы*, *анлайн-навіны*).

У выніку дзеяння пурыстычных тэндэнцый у сучаснай беларускай мове застаецца адчувальным уплыў польскай і украінскай (у меншай ступені) моў. Актуальнымі сталі словы *стасункі*, *варункі*, *узаеміны*, *народзіны*, *перапросіны*. Утвырыліся новыя сінанімічныя рады, напр., *узаемаадносіны* – *узаемастасункі* – *узаеміны*. У рэчышчы тэндэнцыі нацыяналізацыі павялічваецца прадуктыўнасць некаторых словаўтваральных мадэлей, уласцівых плюратывам. У першую чаргу трэба адзначыць аддзяяслоўныя назоўнікі на *-ін(ы)*: *народзіны*, *запросіны*, *адыходзіны*, *расходзіны*, *адведзіны*, *дагледзіны*, *дакладзіны*, *выправіны*, *даручыны*, *змовіны*, *закладзіны*, *замовіны*, *дамовіны*, *памовіны*, *паховіны*, *пацвердзіны*, *праводзіны*, *увакрасіны*; з нулявым суфіксам: *вымогі*, *склізы*, *вышукі*, *перамовы*; з суфіксальным элементам *-к-*: *вітанкі*, *спадкі* ‘наступствы’, *паследкі*. Некаторыя плюральнааформленыя дэвербатывы ўступаюць у канкурэнтныя адносіны з аднакаранёвымі адзіночкавымі, утвараючы словаўтваральныя варыянты: *запросіны* – *запрашэнне*, *адведзіны* – *адведванне*, *паховіны* – *пахаванне*. Самую высокую ступень канкурэнтаздольнасці выяўляе плюратыву *народзіны*. Далёка не ўсе з пералічаных назоўнікаў варта лічыць моўнымі інавацыямі. У большасці выпадкаў яны з'яўляюцца ранейшымі моўнымі здабыткамі, якім непаўнаватасная ўзуальная рэальнасць не дала магчымасці адстаяцца ў мове.

Прадуктыўным застаецца і спосаб утварэння складаных плюратываў, напр.: *пенашпалеры*, *лыжаролеры*, *наркадолары*, *ЧМ-ваганні*. Высокую дынаміку некаторых плюральных кампазітаў можна прасачыць на прыкладзе намінацый з другой часткай *-курсы*. З развіццём тэхналогій і ўзроўню адукацыі сталі неактуальнымі саветызмы *арткурсы*, *радыёкурсы*, *педкурсы*, затое ўзніклі *інтэрнэт-курсы*, *ІТ-курсы*, *анлайн-курсы*, *стрыптыз-курсы*. Працягваецца тэрмінаўтваральная традыцыя выкарыстоўваць множналікавыя назоўнікі ў якасці назваў класаў у галіне заалогіі, біялогіі, хіміі, геалогіі, фізіялогіі і інш.: *аўтабранзанты*, *антыпірэтыкі*, *біярэсурсы*, *кераміды*, *ліпіды*, *энзімы* і інш. Зафіксаваны і новыя множналікавыя субстантываты, якія называюць сукупнасць асоб: *апытанья*, *карычневыя* (па мадэлі *дамашнія*, *прысутныя*).

Лексікалізацыя лікавых форм. Аналіз дынамічных працэсаў у сістэме plт будзе недастатковым і неадэкватным без даследавання лексікалізацыі лікавых форм як стабільнага спосабу папаўнення гэтага класа субстантыўнай лексікі. Прааналізаваўшы рускія plт у дыяхранічным аспекце, С. В. Каняўская зрабіла выснову аб тым, што “ўтварэнне слоў шляхам змянення лікавай

парадыгмы адносіцца да ліку гістарычна ўстойлівых спосабаў словаўтварэння ў рускай мове” [8, с. 134]. Яшчэ раней думку аб сістэмным характары плюралізацыі шляхам лексікалізацыі абгрунтаваў В. А. Дзегцяроў на падставе параўнальна-гістарычнага вывучэння *pl* у славянскіх мовах [9]. Сучасныя лінгвісты лічаць, што стабільнасць механізма лексікалізацыі ў мовах, якія маюць *pl*, абумоўлена перавагай эліптычнага тыпу мноства пры фарміраванні катэгорыі ліку: “У гэтых мовах, з прычыны поўнай ці частковай страты ўяўлення аб тым ці іншым мностве як аб тоеснасці элементаў, якія складаюць гэтае мноства, элемент, вылучаны з мноства, не можа рэпрэзентаваць яго адэкватна. Такія ўяўленні вядуць да лексікалізацыі лікавых форм і пастаяннага папаўнення групы *pl*” [5, с. 134]. У артыкуле мы абмяжуемся аналізам лексікалізацыі лікавых форм як дынамічнай моўнай з’явы, бо сам механізм семантычных трансфармацый як прычыны парадыгматычнай непаўнаты складаны і патрабуе спецыяльнага даследавання. Этымалагічны аналіз беларускіх плюратываў паказвае, што многія з іх мелі форму адз. л. і мн. л., карэляцыя якіх насіла колькасны характар (напр., *арэлі, вароты, вілы, вусны, дзверы, дровы, граблі, грошы, грудзі, калёсы, клешчы, мошчы, нажніцы, нагавіцы, порткі, пяльцы* і інш.). Лексікалізацыя форм мн. л. адбывалася ў выніку семантычнага разыходжання форм ліку і разбурэння лікавай парадыгмы. Лагічнай умовай гэтага працэсу з’явілася асэнсаванне колькаснага мноства прадметаў, якое стала ўяўляцца як сістэма функцыянальна звязаных элементаў, у якасці новага прадмета. Напрыклад, плюратывы *весніцы* ‘вароты ў двор’ з’яўляецца лексікалізаванай формай мн. л. назоўніка *весніца*, які ўтварыўся ад прыналежага прыметніка *весь-нь* і суфікса *-іца* (*весь* ‘дом роду’) і абазначаў ‘абгароджанае месца, дзе знаходзіліся ўсе будынкі роду’ (ЭСБМ, 2, 94); значэнне ‘прыстасаванне для вышывання’ замацавалася за формай мн. л. з дымінутыўным суфіксам назоўніка *пяля* ‘распорка, рамка’ (ЭСБМ, 10, 296). Зборнае значэнне множнасці ляжыць у аснове праславянскай формы мн. л. **kolesa* ‘воз’ ад формы адз. л. н. р. **kolo* ‘кола’ (ЭСБМ, 4, с. 158). Лексікалізаваныя формы мн. л. ёсць ва ўсіх лексіка-тэматычных групах беларускіх назоўнікаў, аднак можна вылучыць такія, для якіх гэты спосаб намінацыі з’яўляецца адным з найбольш прадуктыўных. У беларускай мове лексікалізацыя форм мн. л. на аснове метаніміі з’яўляецца невычэрпнай крыніцай утварэння множналікавых айконімаў (напр., *Горкі, Сосны, Зубры, Гладышы, Гумны, Квачы, Куты, Масты, Ляды, Печы, Барсукі, Вераскі, Вілы, Вуглы, Гарбузы, Выжары, Груды, Паплавы, Грамніцы, Гарадкі, Дзвяткі, Ганчары, Дойліды, Бондары, Камунары, Баяры, Уладыкі, Ваяводкі, Дразды* і пад.). На аснове метафары і метаніміі наміналізаваліся формы мн. л. народных назваў раслін (*бацькі* ‘спарыння’, *панічы* ‘павой’, *званкі, боцікі, гарлачыкі, жбанкі*); страў (*камы* ‘бульбяная каша’, *ражкі, буракі* ‘суп з буракоў’). У працэсе гістарычнага развіцця ў мове складваюцца семантычныя мадэлі лексікалізацыі. Напрыклад, у беларускай мове ў якасці сродкаў намінацыі актыўна выкарыстоўваліся формы мн. л. заонімаў (*ваўчкі, сабачкі, мядзведзіны* ‘ажыны’, *казлы* (козлы) ‘гаспадарчыя прылады’, *кошкі* ‘прыстасаванне для падымання па слупах’ і інш.). Прадуктыўнасць гэтага намінацыйнага спосабу ва ўсіх функцыянальных разнавіднасцях беларускай мовы, а таксама ў дыялектнай мове дэманструе яго ўніверсальны статус, бо ён ўласцівы не толькі цэнтру лексічнай сістэмы, але і моўнай перыферыі. У выніку семантычнага пераносу ў савецкі час узніклі словы *Саветы* ‘назва СССР’, *органы* ‘карныя органы ўлады’, *цені* ‘касметычны сродак’, *лодачкі* ‘від абутку’, *нажніцы* ‘розніца ў чым-н’. У “перабудовачны” перыяд ў шырокі ўжытак увайшлі прастамоўныя назвы долараў *грыны* і *зялёныя*, у слэнгу моладзі з’явіліся словы *калёсы* ‘наркатычныя сродкі’, *адзідасы* ‘красоўкі’, актуалізавалася як агульнаўжывальная лексічная адзінка слова *шлакі* ‘прадукты абмену рэчываў’. Паказальным прыкладам дынамічнасці некаторых лексікалізаваных форм мн. л. з’яўляецца слова *зайцы* (*зайчыкі*) ‘народная назва беларускіх грошай’. Слова ўзнікла ў 1990-я гг. на аснове метанімічнага пераносу і практычна адразу ж набыло экспрэсіўна-ацэначныя канатацыі, але са зменай жыццёвых рэалій хутка выйшла з актыўнага ўжывання ў зону архаічнай лексікі.

Ступень стабільнасці і дынамічнасці лексіка-семантычных груп плюратываў неаднолькавая, яна абумоўлена іх камунікатыўнай запатрабаванасцю і стылістычна-прагматычнымі фактарамі функцыянавання. У якасці прыкладу прааналізуем дынамічныя змены ў лексічнай групе назваў адзення, якое надзяваецца на ногі. У беларускай мове такія назвы афармляюцца толькі плюральна. Мы зафіксавалі наступны шэраг адпаведных назваў: *штаны, надштанікі, споднікі, уборы, гга-*

чы (*гачы*), *плюндры*, *нагавіцы*, *порткі*, *зрэбнікі*, *майткі*, *паўзункі*, *плаўкі*, *трусы*, *ватовікі* (*ватнікі*), *шаравары*, *кальсоны*, *панталоны*, *шорты*, *ласіны*, *веласіпедкі*, *хуліганы*, *клёшы*, *джынсы*, *джэджынсы*, *легінсы*, *капры*, *бермуды*, *бойфрэнды*, *брыджы*, *кюлоты*, *мантаны*, *слаксы*, *скіні*, *стрынгі*, *тайтсы*, *чынас*, *хіпстары*, *джогеры*, *танга*, *бразільяна*. З гэтага шэрагу выбіваецца толькі нескланяльны назоўнік *трыко*, аднак і ён мае множналікавы (некадыфікаваны) варыянт, напр.: *Пад купкай бярозак хлопцы раскінулі палатку, побач забілі два калкі, на якія навесілі трыко і шорты*. *Сінія трыко з жоўтымі лампасамі належалі Стасю і Яшы, а шорты – Мітрафану і Рыгору* (Алесь Якімовіч. “Лімонка”). Гэта сведчыць аб тым, што ў беларускай мове ёсць пэўны граматычны стандарт лікавага афармлення такіх назваў адзення. Лексічная група гэтых беларускіх рІт дэманструе надзвычайную семантычна-функцыянальную рухомасць. Паводле даследавання Л. І. Рабаданавай, нейтральнае ў сучаснай мове слова *штаны* ў старабеларускай мове ўзнікла толькі ў XIV ст. і было малаўжывальным, яго актывізацыя адбылася значна пазней пад уплывам рускай мовы [10, с. 117]. Выйшла з ужывання слова *кгачы* (*гачы*, *гаці*), пашырыўся семантычны аб’ём плюратываў *уборы* і *плюндры*: *уборы* ‘штаны’ (семантычны паланізм) у старабеларускай мове і *ўборы* ‘адзенне’ у сучаснай мове; *плюндры* ‘кароткія штаны’ (запазычанне з нямецкай мовы) і *плюндры* ‘зрэб’е, анучы’ у сучасных гаворках (у выніку зневажальных адносін да некаторых відаў адзення нямецкага крою). Наадварот, звучылася семантыка слова *порты* ‘адзенне’ (увогуле адзенне, пашытае з двух кавалкаў простаі тканіны без дадатковага крою), якое было вынікам метанімічнага пераносу ад *портъ* ‘льняная, канапляная або баваўняная тканіна’. Замест малаўжывальнага *порты* ўжо ў XV ст. часцей стаў ўжывацца суфіксальны дэрыват *порткі* ‘штаны’ (з канатацыяй ‘простыя штаны нескладанага крою, пашытыя з недарагой тканіны’). Прыкладам моцнай рэактывізацыі з’яўляецца плюратывы *нагавіцы*. Назоўнік *нагавіцы* меў форму адз. і мн. л. і першапачаткова абазначаў ‘тое, што надзяваецца на нагу’ (параўн. славен. *nogavica* ‘панчоха, шкарпэтка’, серб.-харв. і макед. *ногавица* ‘калашына’). Такім чынам, форма *нагавіцы* таксама плюралізавалася ў выніку лексікалізацыі і ўвайшла ў актыў старабеларускай мовы, аднак форма адз. л. *нагавіца* ‘штаніна’ функцыянавала яшчэ ў XIX – пачатку XX ст. (СМНН, 2, 585). Як агульнаўжывальнае нейтральнае слова плюратывы *нагавіцы* прэзентуюць слоўнікі пачатку XX ст. (БРС-1925, 177). У пяцітомным тлумачальным слоўніку лексема *нагавіцы* суправаджаецца паметай *разм.* (ТСБМ, 3, 224), а ў некаторых лексікаграфічных выданнях кваліфікуецца як архаізм (САІГ, 348). Аднак нашы назіранні дазваляюць зрабіць выснову аб тым, што плюратывы *нагавіцы* ўваходзіць у актыў сучаснай беларускай мовы, знаходзіцца ў зоне моцнай канкурэнцыі са словам *штаны*, часта ўжываецца ў функцыянальна нейтральных кантэкстах. У выніку семантачнай трансфармацыі вярнуліся ў сучасную мову назоўнікі *ласіны* і *майткі*. Метанімічнае значэнне слова *ласіны* ‘штаны з ласінай шкуры, з ласіны’ архаізавалася, што дае падставы ў лексікаграфіі кваліфікаваць яго як устарэлае (СУСБМ, 50), але слова актуалізавалася ў сучаснай мове са значэннем ‘вузкія штаны ў абцяжку з эластычнай тканіны’. Назоўнік *майткі*, запазычаны з польскай мовы, меў значэнне ‘верхнія мужчынскія штаны’ (САІГ, 316). У сучасным узусе плюратывы *майткі* функцыянуе як назва ніжняй бялізны (напр., *Навіна аб забароне на вытворчасць, увоз і продаж карункавых майткоў у краінах Мытнага Саюза літаральна ўзарвала байнэт* (TUT.by)). З прычыны моўнай “паліткарэктнасці” звужаецца функцыянальная запатрабаванасць назоўнікаў *споднікі*, *падштанікі* і *кальсоны*, якія ў сучаснай мове выцясяюцца нейтральным словам *тэрмабялізна*. Са з’яўленнем новых тэхналогій вытворчасці адзення і павышэннем узроўню жыцця выйшлі з ужывання плюратывы *ватнікі* (*ватовікі*) і *зрэбнікі* ‘штаны, пашытыя са зрэбнага (грубага, неапрацаванага) палатна’. У сучаснай мове ў гэтай лексічнай групе дзейнічае тэндэнцыя адлюстравання ў намінацыі гэтага віду адзення вузкую спецыфіку крою, манеры насіць, прызначэння, віду тканіны. Напрыклад, слова *веласіпедкі* ўзнікла для абазначэння спартывых кароткіх штаноў з эластычнай тканіны, зручных для язды на веласіпедзе. Але самую шматлікую групу новых назваў складаюць запазычаныя. З ростам фэшн-індустрыі ў беларускую мову ўвайшлі словы *джэджынсы*, *кюлоты*, *слаксы*, *скіні*, *тайтсы*, *чынас* (*чынасы*), *джогеры*. У складзе як “імпартных”, так і сваіх інавацый можна вылучыць і лексікалізаваныя назвы (напр., *мантаны*, *бойфрэнды*, *танга*, *хуліганы*). Гэтыя намінацыі

можна аднесці да ліку т. зв. “модных” слоў, ужыванне якіх маркіруе носьбіта як абазначанага ў гэтай галіне. Прысутнасць *pl*t сярод такіх слоў толькі пацвярджае наш тэзіс аб іх перспектывнасці.

Заклучэнне. Прааналізаваны моўны матэрыял дае падставы сцвярджаць, што множналікавыя субстантывы з’яўляюцца фактам граматычнай сістэмы беларускай мовы на ўсіх этапах яе гістарычнага развіцця. Стабільнасць гэтага лексіка-граматычнага класа абумоўлена дзеяннем выпрацаваных у мове дэрывацыйных механізмаў, у межах якіх дзейнічаюць таксанамічныя намінацыйныя стандарты лікавага афармлення назоўнікаў. Аднак ступень стабільнасці і дынамічнасці ў розных лексіка-тэматычных групах неаднолькавая, што дэтэрмінуецца экстаралінгвістычнымі фактарамі.

Спіс скарачэнняў

1. СУСБМ – Макарэвіч, А. В. Слоўнік устарэлых слоў беларускай мовы / А. В. Макарэвіч. – Брэст : Брэсц. дзярж. ун-т, 2005. – 125 с.
2. САіГ – Струкава, С. М. Слоўнік архаізмаў і гістарызмаў: па творах беларускай мастацкай літаратуры і публіцыстыкі / С. М. Струкава. – Мінск : Беларус. навука, 2007. – 654 с.
3. ТСБМ – Тлумачальны слоўнік беларускай мовы : у 5 т. / Акад. навук Беларус. ССР, Ін-т мовазнаўства ; пад агул. рэд. К. К. Атраховіча (К. Крапівы). – Мінск : Беларус. Сав. Энцыкл., 1977–1984. – 5 т.
4. ВСБМ – Піскуноў, Ф. А. Вялікі слоўнік беларускай мовы: арфаграфія, акцэнтацыя, парадыматыка : каля 223 000 слоў / Ф. А. Піскуноў. – Мінск : З. Колас, 2012. – XIV, 1195 с.
5. ЭСБМ – Этымалагічны слоўнік беларускай мовы : [у 13 т.] / НАН Беларусі, Ін-т мовазнаўства. – Мінск : Беларус. навука, 2010. – 13 т.
6. БРС-25 – Байкоў, М. Беларуска-расійскі слоўнік / М. Байкоў, С. Некрашэвіч. – Мінск : Дзярж. выд-ва Беларусі, 1925. – 356 с.
7. СБН – Носович, И. И. Словарь белорусского наречия : более 30 000 слов / И. И. Носович. – СПб. : Изд. Отд-ния рус. яз. и словесности Императ. Акад. наук, 1870. – [6], 755 с.
8. СНіАЛ – Шчасная, К. Д. Слоўнік новай і актуальнай лексікі / К. Д. Шчасная. – Мінск : Права і эканоміка, 2012. – 101 с.
9. СНСБМ – Уласевіч, В. І. Слоўнік новых слоў беларускай мовы : каля 4 500 слоў і выразаў / В. І. Уласевіч, Н. М. Даўгулевіч. – Мінск : ТетраСистемс, 2009. – 444 с.
10. ТСЗіАЛ – Тэматычны слоўнік запазычанай і актуальнай лексікі // Дынаміка літаратурнай нормы сучаснай беларускай мовы / Н. П. Еўсіевіч [і інш.] ; навук. рэд. В. П. Русак. – Мінск, 2015. – С. 308–427.
11. СМНН – Слоўнік мовы “Нашай Нівы”, 1906–1915 : у 5 т. / НАН Беларусі, Ін-т мовазнаўства ; пад рэд. В. П. Лемцюговай. – Мінск : Тэхналогія, 2003. – 5 т.

Спіс выкарыстаных крыніц

1. Колесников, А. А. Семантическое обеспечение грамматических форм имен существительных русского языка / А. А. Колесников. – Киев : Выща шк., 1988. – 137 с.
2. Реформатский, А. А. Число и грамматика / А. А. Реформатский // Вопр. грамматики : сб. ст. к 75-летию акад. И. И. Мещанинова / Акад. наук СССР, Ин-т языкознания ; редкол.: В. А. Аврорин., В. М. Жирмунский (отв. ред.) [и др.]. – Л. ; М., 1960. – С. 384–400.
3. Шкраба, І. Р. Асаблівасці выражэння катэгорыі ліку назоўнікаў у беларускай мове / І. Р. Шкраба // Весн. Беларус. дзярж. ун-та. Сер. 4: Філасофія. Журналістыка. Педагогіка. Псіхалогія. – 1983. – № 2. – С. 26–29.
4. Соболев, А. Н. Славянские *pluralia tantum*. Проблема дефектной парадигмы / А. Н. Соболев // Южнославенски филолог. – 2005. – № 61. – С. 95–115.
5. Лазарев, В. А. Морфологические категории: антропоцентрический и лингвокультурологический аспекты интерпретации : дис. ... д-ра филол. наук : 10.02.19 / В. А. Лазарев. – Ростов н/Д, 2010. – 356 л.
6. Архипкина, Г. Д. Когнитивные основания и антропоцентрические параметры грамматической категории числа : дис. ... д-ра филол. наук : 10.02.19 / Г. Д. Архипкина. – Ростов н/Д, 2006. – 307 л.
7. Дынаміка літаратурнай нормы сучаснай беларускай мовы / Н. П. Еўсіевіч [і інш.] ; навук. рэд. В. П. Русак. – Мінск : Беларус. навука, 2015. – 439 с.
8. Конявская, С. В. Семантическое словообразование в системе числа существительных: синхрония и диахрония / С. В. Конявская. – М. : РФК-Имидж Лаб, 2004. – 192 с.
9. Дегтярев, В. А. Категория числа в славянских языках : ист.-семант. исслед. / В. А. Дегтярев ; отв. ред. Ф. П. Филин. – Ростов н/Д, 1982. – 320 с.
10. Рабаданова, Л. И. Названия одежды, головных уборов и материалов для их изготовления в памятниках старобелорусской письменности : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.02 / Л. И. Рабаданова. – Минск, 1991. – 243 л.

References

1. Kolesnikov A. A. *Semantic support of Russian nouns grammatical forms*. Kyiv, Vyshcha shkola Publ., 1988. 137 p. (in Russian).
2. Reformataskii A. A. Number and grammar. *Voprosy grammatiki: sb.st. k 75-letiyu akad. I. I. Meschaninova* [Grammar questions. Abstracts digest for the 75th anniversary of I. I. Meschaninov]. Moscow, 1960, pp. 384–400 (in Russian).
3. Shkraba I. P. Peculiarities of expressing the category of number typical of Belarusian nouns. *Vesnik Belaruskaga dzyarzhaynaga universiteta. Seryya 4, Filalogiya. Zhurnalistyka. Pedagogika* [Bulletin of the Belarusian State University. Series 4 Philology. Journalism. Pedagogy], 1983, no.2, pp. 26–29 (in Belarusian).
4. Sobolev A. I. Slavic *pluralia tantum*. The Problem of a Defective Paradigm. *Juzhnoslovenski filolog* [South Slavic philologist], 2005, no.61, pp. 95–15 (in Russian).
5. Lazarev V. A. *Morphological categories of anthropocentric linguistic and cultural aspect of interpretation*. Rostov-na-Donu, 2010. 356p. (in Russian).
6. Arhipkina G. D. *Cognitive grounds and anthropocentric parameters of grammatical category of number*. Rostov-na-Donu, 2006. 307p. (in Russian).
7. Eusievich N. P., Likhadzieŭskaya L. A., Rusak V. P., Syargeeva A. M., Tatur V. L., Ulasevich V. I., Chabatar N. A., Shchasnaya K. D. *Dynamics of Belarusian language literary norm*. Minsk, Belaruskaya navuka Publ., 2015. 439 p. (in Belarusian).
8. Konyavskaya S. V. *Semantic word formation in the numerical system of nouns: synchrony and diachrony*. Moscow, 2004. 192 p. (in Russian).
9. Degtyaryev V. A. *Caregory of number in Slavonic languages: historical and semantic study*. Rostov-na-Donu, 1982. 320p. (in Russian).
10. Rabadanava L. I. *Names of clothes, headdresses and materials to produce them in the monuments of Old Belarusian writing*. Minsk, 1991. 243p. (in Russian).

Информация об авторе

Семенькевич Оксана Васильевна – аспирант. Минский государственный лингвистический университет (ул. Захарова, 21, 220034, Минск, Республика Беларусь). E-mail: oksana-bel@inbox.ru

Information about the author

Oksana V. Semenkevich – Postgraduate student, Minsk State Linguistic University (21 Zakharov Str., Minsk 220034, Belarus). E-mail: oksana-bel@inbox.ru